

2019 • DECEMBER

MARIËNBURG

JAAR 36 • 05

MAGAZINE

VAN EN VOOR KRITISCH KATHOLIEKEN

DRIESTROMENLAND

OVER 25 DECEMBER

KERSTVERHAAL

ALS GOD RENOVEERT

JE WEG VINDEN...

BRIEVEN OVER EN AAN MARIA

COL OF ON

MARIËNBURG MAGAZINE VAN
EN VOOR KRITISCH KATHOLIEKEN
IS EEN UITGAVE VAN MARIËNBURG,
VERENIGING VAN KRITISCH
KATHOLIEKEN, EN VERSCHIJNT
VIJF MAAL PER JAAR. OVERNAME
VAN ARTIKELLEN IS TOEGESTAAN NA
OVERLEG MET DE REDACTIE.

© 2019 MARIËNBURG
ISSN1878-8734

WEBSITE

www.marienburgvereniging.nl

REDACTIE

eindredacteur: Arthur van Tongeren

redacteuren:

Leon Goertz

Adrie de Jong

Ad Krijnen

Jacques van Leeuwen

Ria Schoenmakers – van Osch

REDACTIE-SECRETARIAAT

Lidy Verdegaal

redactie@marienburgvereniging.nl

VORMGEVING

N-ything Design, Boxmeer

DRUK

Rekafa drukkers, Venlo

LIDMAATSCHAP / ABONNEMENT

Lidmaatschap van Mariënburg inclusief
abonnement op Mariënburg Magazine:
€ 35,- per jaar.

Abonnement zonder lidmaatschap:

€ 25,- per jaar.

Proefabonnement: 3 nr's voor € 15,-

Losse nummers: € 5,-

Aanmelden bij het secretariaat of via de
website.

IBAN: NL77 RABO 0329 9215 68

BIC-code: NLRABO2U

Mariënburg is ANBI erkend.

BESTUUR MARIËNBURG

Harrie van den Akker, voorzitter,
06-48590171

Ed Schreurs, lid, 0499-376480

Michel Besnard, lid, 040-2810073

Riet Bos, penningmeester, 06-43928591

Nicole Buijtendijk, secretaris, 030-2751989

bestuur@marienburgvereniging.nl

SECRETARIAAT

Het Fort 29

5581 AB Waalre

040-8442967

secretariaat@marienburgvereniging.nl

04

25 DECEMBER: TUSSEN CIRKEL EN
KRUIS

A. SCHEER MSC

07

DRIESTROMENLAND - JODEN,
CHRISTENEN EN MOSLIMS

ALEX VAN HEUSDEN

10

'DIVINE RENOVATION'!

HUUB SCHUMACHER

12

12 BRIEVEN OVER MARIA

MARGRIET GOSKER EN

YOSÉ HÖHNE SPARBORTH

15

TOEGIFT: BRIEF AAN MARIA

MARGRIET GOSKER

16

MIJN WEG

JOKE ROOVERS

19

HET BORDEEL

Een kerstverhaal anno 2019

FRANK BOSMAN

22

KRITISCH KATHOLIEK

Een nieuwe inzending van een lezer

DAVE LABRUYERE

EN DE COLUMNS

16 Erik Jurgens: De vrouw moet in het ambt!

23 Leon Goertz: Beestenbende

24 Huub Schumacher: Leve de meentologie van Paulus!

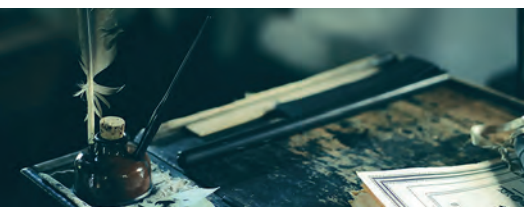

De redactie van Mariënburg Magazine wenst alle lezers een zalig kerstfeest en een gelukkig en gezegend 2020!

Cadeau idee

BENT U NOG OP ZOEK NAAR EEN CADEAU VOOR ONDER DE KERSTBOOM?

Geef eens een abonnement op Mariënburg Magazine! Meer informatie over mogelijkheden en prijzen vindt u op de pagina hiernaast.

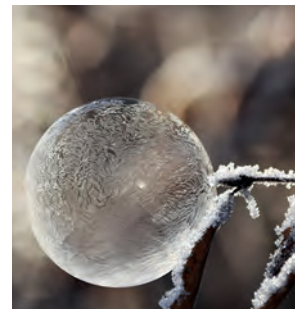

- VERSPREID MARIËNBURG MAGAZINE ONDER UW FAMILIE, VRIENDEN EN KENNISSEN
- ALS LID KUNT U EENS EEN PROEFNUMMER LATEN TOESTUREN NAAR EEN BELANGSTELLEND
- GEEF EENS EEN ABONNEMENT CADEAU

Het volgende nummer verschijnt medio maart 2020. Bijdragen uiterlijk 19 januari aan het redactie-adres.

LEVEN IN EEN 'BUBBLE'

In november was ik een week in Orlando, de stad van Walt Disney World, Universal Studios, Sea World en Jurassic Park. Ik was daar met 5.000 anderen voor een conferentie op mijn vakgebied. Dan leef je even helemaal los van de wereld, die zonder jou gewoon doordraait. Nauwelijks tijd om je e-mails bij te houden. Je praat de hele dag door met collega's van over de hele wereld, min of meer opgesloten in een conferentiepaleis van een heel duur hotel: een heuse 'bubble', binnen de 'bubble' van de Orlando sprookjeswereld. Na een week keer je terug naar de echte wereld, die zo ongeveer in brand staat, en neemt het gewone leven het weer over. Gelukkig maar.

Sommige mensen leven echter permanent in een 'bubble'. Dat zagen we rond de Amazone-synode, toen een Bossche hulpbisschop (wiens naam ik niet zal noemen) zich op de website van *ChurchMilitant* te buiten ging aan een tirade tegen wat hij ziet als ontsporingen van het ware geloof. Ook Paus Franciscus moest het (weer) heftig ontgelden. Dan ben je toch even niet de bisschop en de paus tot hulp! Diezelfde hulpbisschop schreef eerder een boek met de van Guus Meeuwis geleende titel *En dan denk ik aan Brabant... brandt daar nog licht?* Maar wie draait hardvochtig in zo veel kerken het licht uit, wie houdt vast aan de celibaatsverplichting en wie verbiedt de vrouwen-in-het-ambt en pastoraal werkenden? Je moet echt wel de boot gemist hebben en losgezongen in een 'bubble' leven om niet in de gaten te hebben dat de echte wereld veranderd is.

In de tijd van het rijke Roomsche leven van weleer stond een priesterroeping garant voor een begeerde positie in stad of (vooral) dorp. In een 'bubble' leeft die wereld voort. Maar mensen zijn letterlijk wijzer geworden en laten zich niet meer inperken door een kerk die sowieso van haar voetstuk is gevallen. Het individualisme en het 'ieder-voor-zich' mag dan doorgeschooten zijn, maar met militante tirades krijg je mensen niet terug die oude kerk in. En is opnieuw beginnen, zoals hulpbisschop en kardinaal bepleiten, niet een 'mission impossible'?

Wie of wat gaat de 'bubble' van hulpbisschop en kardinaal lekprikken?

TER-
ZIJ-
DE

TEKST

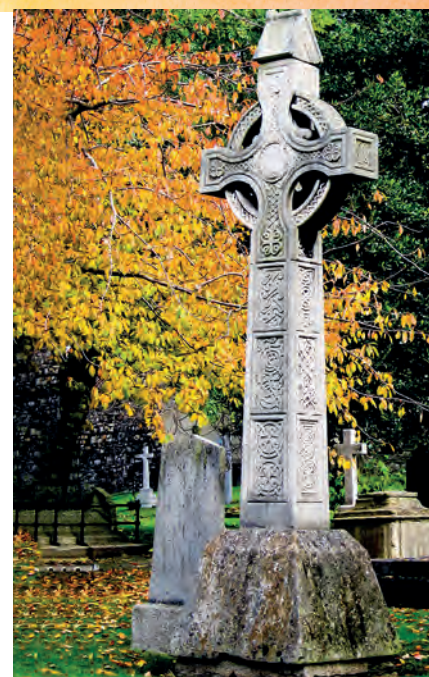
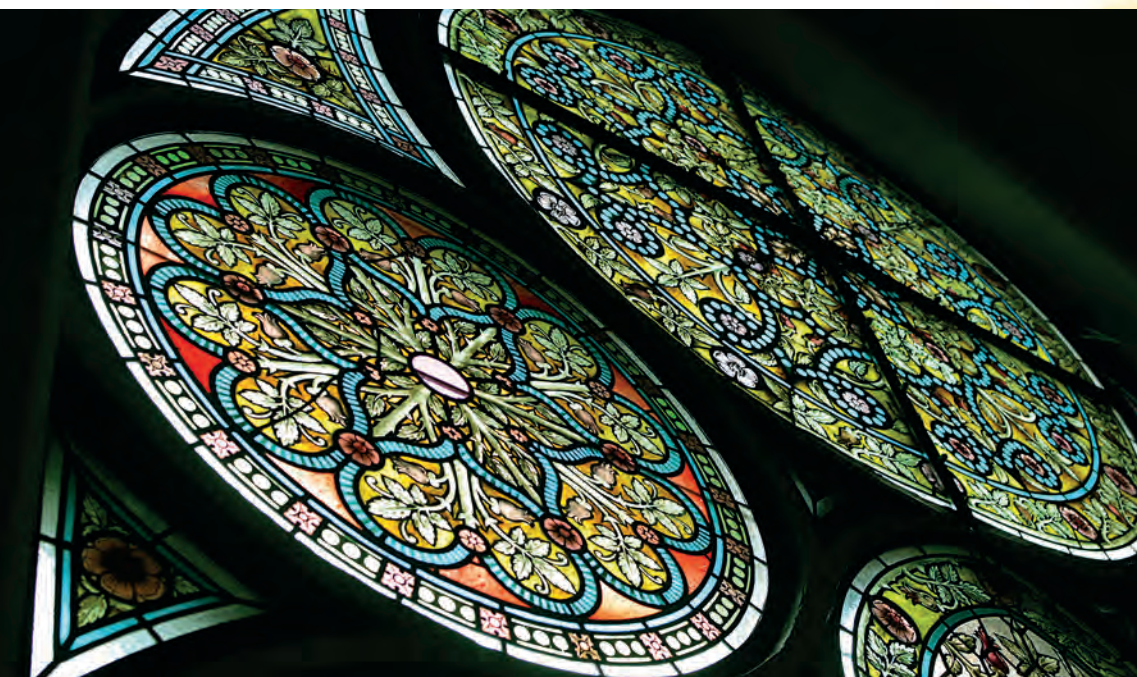
A. SCHEER MSC

FOTO

FRANKEY | LEONHARD

NIEDERWIMMER

25 DECEMBER: TUSSEN CIRKEL EN KRUIS

Een aantal dateringen op de jaarkalender zijn ons nog altijd vertrouwd. Bijvoorbeeld 1 januari Nieuwjaar, 1 mei Dag van de arbeid, 5 mei Bevrijdingsdag, 2 november voor velen herdenking van hun geliefde doden, 6 december Sinterklaas en 25 december Kerstmis. Al deze data staan binnen de Juliaanse kalender, een van oorsprong Romeinse jaarordening vernoemd naar keizer Julius Caesar, ingevoerd vóór de christelijke tijdordening, maar dominant geworden in het Romeinse Rijk en sindsdien verspreid in de Westerse wereld. Andere dateringen op de jaarkalender (zoals bijvoorbeeld Hemelvaartsdag, Pinksteren en carnaval) moeten we ieder jaar aanpassen en opzoeken in onze agenda, omdat ze voortkomen uit de oorspronkelijk joods-christelijke tijdordening, die samenhangt met de wisselingen van het feest van Pesach/Pasen.

Het verschil tussen de twee jaarordeningen is groot en fundamenteel. De joods-christelijke hangt samen met de *lentestand van de maan*: de gelijke duur van duisternis en licht bij de *equinox* in de nacht van 14 Nisan of 21 maart. Het is de eerste volle maan van de lente en geldt als het begin van het nieuwe jaar (zie mijn bijdrage in het maartnummer 2019 van dit magazine). Men treft deze ordening aan bij de Semitische volkeren en vele culturen en religies in het Oosten, en ook bij Kelten aan de westranden van Europa tot in de zevende eeuw. De Romeins-westerse jaarordening is gefundeerd op de *winterstand van de zon*: tijdens het grootst mogelijke verschil tussen duisternis en licht bij het *solstitium* op 21 december. De kosmische duisternis van Midwinter overheerst, maar vanaf dit moment gaat het licht van de zon weer groeien op weg naar de lente en culmineert in het *solstitium* van de zomer op 21 juni. Deze ordening van Romeinse oorsprong is dominant

geworden in heel de westerse wereld, en door kolonialisme, handel en politiek tegenwoordig wereldwijd in gebruik. In het vervolg van dit artikel wordt ingegaan op de culturele en religieuze betekenis van het midwinterfeest, dat voorafgaand aan de nodige herzieningen gedateerd werd op 25 december.

KERSTMIS De gegevens over het ontstaan van het christelijke kerstfeest zijn uiterst spaarzaam. We beschikken niet over een officiële instellingsakte. Via een omweg gaan we te rade bij het verzamelwerk van de, overigens christelijke, *Chronograaf* uit 354. Daarin is een civiele jaarkalender voor de stad Rome opgenomen, waarin 25 december de titel draagt *Natalis Invicti*, de geboortedag van de Onoverwinnelijke. Te Rome en in heel

Aurelianus als officiële en publieke feestdag vastgesteld.

In hetzelfde verzamelwerk van de *Chronograaf* treft men ook de *Depositio Martyrum* aan. Het is een lijst voor christelijk liturgisch gebruik, waarin de namen en data voor de verering van martelaren waren vastgesteld. Deze lijst meldt *VIII kal. jan. natus est Christus in Bethlehem Judaeae*: 25 december Christus is geboren te Bethlehem in Judea. Hetzelfde bericht treft men ook aan in de *Depositio Episcoporum*, een oudere lijst uit de jaren 335/337 waarin de namen en data van bisschoppen zijn opgenomen. Uit bovenstaande summieri gegevens leidt men af dat het christelijke feest Kerstmis rond 330 te Rome werd gevierd. Het is kort na de uitvaardiging van een tolerantie-edict in 311, waarin de christelijke godsdienst officieel werd toegestaan en erkend. Het is goed mogelijk dat het feest plaatsvond in de basiliek van Petrus op de Vaticaanse heuvel, die in die jaren is gebouwd.

INTERPRETATIE VAN HET FEEST De vraag rijst: wat voor een soort feest is Kerstmis? Welke fundamenteel theologische betekenis zou men eraan moeten toekennen? In de interpretatiegeschiedenis hebben zich door de eeuwen heen twee richtingen afgetekend. De ene kenmerkt zich als 'historiografisch-Lucaans', de andere als 'kosmologisch-Johanneïsch'.

Historiografisch-Lucaans

Men zoekt de betekenis van het feest in de gegevens over de tijdberekening. Deze hebben vaak ten grondslag gelegen aan de structurering van het liturgisch jaar in de vierde eeuw, aan de hand van de geschriften van Lucas: zijn evangelie, en de *Handelingen van de apostelen*. Deze toedracht sluit aan bij het algemene streven grote gebeurtenissen en regeringsperioden te plaatsen in de loop van de tijd om ze te voorzien van een historisch perspectief. In christelijke kringen treft men al in de derde eeuw enkele gegevens aan, die erop wijzen dat men zocht naar de aanvang van een christelijk tijdperk door berekeningen te maken over het tijdstip van de Menswording van de Heer. Sinds het midden van de derde eeuw (bv. *Pseudo Cyprianus* rond 243) koos men als uitgangspunt de datum 25 maart. Op of rond deze dag dateerde men zowel de heilsfeiten Schepping en Pasen, alsook de aanvang van het leven van de Heer. Deze historiserende mystiek verschaftte aan de christelijke beweging niet alleen een verankering van het Christusgebeuren in de ruimte – het land Palestina – maar ook in de tijd op de datum 25 maart. In de vierde eeuw werd men zich bewust – met name op grond van de gegevens in het *Evangelie van Lucas* – van

het Romeinse Rijk waren talrijke uitheemse culturen en religies vertegenwoordigd dankzij een open politieke houding ten opzichte van de vele volken die er zich bevonden. De traditionele officiële staats- en keizercultus concentreerde zich echter in de cultus van de *Sol Invictus*, de Onoverwinnelijke Zon. Deze rijksreligie kende zoveel mengvormen dat het voor de kleinere mysteriegodsdiensten, van bijvoorbeeld Dionysos, Isis en Mithras, mogelijk was een blijvende plaats te behouden op de religieuze landkaart. Het christendom heeft er, evenals het jodendom, zijn intrede gehad. De *zonnecultus* overkoepelde echter het religieus universum, culminerend in het idee dat de keizer gezien werd als de publieke verpersoonlijking van de *Zonnegod*. In het jaar 275 werd 25 december door keizer

De Verschijning van Gods Zoon in menselijke gestalte is de kern van het christelijke kerstfeest te Rome op 25 december

het onderscheid tussen de ontvangenis en de geboorte van de Heer. 25 december gold sindsdien voor de christengemeente van Rome als de geboortedag van de Heer, negen maanden na 25 maart. De reeds eeuwen geldende cultische betekenis van deze datum als de dag van de *Sol Invictus*, heeft op deze christelijke bewustwording een versterkend effect uitgeoefend. Het kerstfeest als *Dies Natalis* – Geboortedag van Jezus Christus – is in het Romeins-westerse christendom dominant gebleven tot op de dag van vandaag, vooral dankzij het levendige en aansprekende kerstverhaal in het Lucas-evangelie (Lucas 2, 1-21). Het kind met zijn moeder speelt er een centrale rol, getuige de teksten van de Vaders, de afbeeldingen op fresco's, schilderijen en beeldhouwwerken. In de westerse middeleeuwen bereikt deze kerstspiritualiteit haar hoogtepunt in de zgn. 'franciscaanse' uitbeelding van de kerststal, nog altijd gepraktiseerd en zeer gewaardeerd.

Kosmologisch-Johanneïsch

De tweede weg waarlangs we de betekenis van het kerstfeest kunnen achterhalen, wordt de kosmologische genoemd. 'Kosmos' is de totale werkelijkheid, voor zover mensen haar hebben ontdekt, geduid en aangewend. De door de menselijke geest gecultiveerde natuur van alle leven. De zon heeft in dit duidingsproces een centrale plaats ingenomen. De ster, waaraan alle leven op onze planeet bestaansmogelijkheid ontleent: energie, licht en warmte. De kringloop van het jaar ook, oorsprong van de vier seizoenen. Het voorchristelijke zonnefeest werd gevierd op de zonnewende van de winter, wanneer het licht van de zon weer groeit en toeneemt op weg naar lente en zomer. De symboliek van de afwisseling van duisternis en licht, met al zijn invloeden op de menselijke waarneming en leefwijze, speelt een fundamentele rol. Dit natuurlijke gegeven met zijn culturele uitwerkingen, zou als uitgangspunt en voedingsbodem hebben gediend voor een sacralisering: een cultisch feest rond het centrale symbool van de officiële Romeinse staats- en keizerreligie, met eigen rituelen en mythen, op 25 december. Deze fundamentele en krachtige cultische constellatie heeft de christengemeenschap van de stad Rome gekend en ze sprak haar aan. Ze inspireerde de gemeente zich ermee te vereenzelvigen en haar te integreren in haar eigen geloofsmodel: te kerstenen en te liturgiseren. 25 december werd het feest van de *Natalis Christi*, Verschijning van de Christus, Zon van de gerechtigheid (Mal. 4,2), het ware Licht voor de wereld (Joh. 8,12). Het is gefundeerd op

een rijke nieuwtestamentische beeldspraak, met name in de proloog van het Johannes-evangelie (Joh. 1, 1-18). Vanwege zijn literaire vorm en woordkeuze wordt deze tekst beschouwd als een oudchristelijke hymne, ontstaan in het theologische milieu van Efeze rond de eerste eeuw. De centrale term is *Ho Logos*, Het Woord, dat in vers 1 getypeerd wordt "als zijnde bij God en als God"; in vers 2 "door wie alles is ontstaan"; in vers 3 "zijn leven was het Licht voor de mensen, schijnend in de duisternis". Hij was het ware Licht dat naar de wereld kwam, toch kende de wereld Hem niet. Vers 14: "Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol goedheid en waarheid. En wij hebben zijn grootheid gezien als van de enige Zoon van de Vader". In deze theologische beeldspraak wordt de *Incarnatie*, Menswording, verwoord, niet van een kind maar van de Christus: de *Theophaneia*, Verschijning van Gods Zoon in menselijke gestalte. Dit is de kern van het christelijke kerstfeest te Rome op 25 december. De proloog van Johannes was er waarschijnlijk de hoofdstekst van de liturgie. Ze is dat nog altijd op de ochtendviering van Kerstmis in de Romeins-westerse liturgie.

COROLLARIUM: DE KELTEN Een Indo-Germaans volk, dat vóór onze jaartelling vanuit het Oosten tot in West-Europa doordrong en zich vestigde aan de westelijke randgebieden, vooral in Ierland. Het christendom is er aanwezig vóór 300, maar de exacte gegevens zijn onbekend. Wel weten we dat het getekend was door vroegchristelijke kenmerken, met name over de viering van het paasfeest op de 14^e Nisan (25 maart) met de Joden. De christelijke Kelten hebben veel elementen van reeds aanwezige culturen in hun religie geïntegreerd, in het bijzonder de symboliek van de zon. Zij vierden de aanvang van de vier seizoenen. 25 december was de datum van de weer wassende zon: het feest van Christus' incarnatie. Beroemd zijn de Ierse zonnekruisen, uit steen gehouwen, met talrijke symbolen. Het kruis zelf verwijzend naar Pasen (lijden, dood en verrijzenis), maar rond de kruising van de balken omgeven met de cirkel van de zon en uitbeeldingen van het zonnejaar. De dialectiek van duisternis en licht staat centraal. De uitbeeldingen van de Christus in het centrum van het kruis tonen de verrezen Heer. Opvallend zijn de invloeden van de johanneïsche theologie: de verbeelding van de Menswording van het Woord met de cirkel van de zon en het kruis als de levensboom van de Verrezen Heer. De eenheid van het Christus-mysterie, zoals beleden in het vroegste christendom van de tweede en derde eeuw. ●

A. SCHEER MSC

UNIVERSITAIR MEDEWERKER LITURGIEWETENSCHAP
(TILBURG 1966) | HOOGLERAAR LITURGIE EN LITURGISCHE
PASTORAAL (NIJMEGEN 1976)

Sinds het najaar van 2016 verzorg ik leerhuizen op allerlei plaatsen in het land over de gezamenlijke geschiedenis van joden, christenen en moslims: Driestromenland. Drie series lopen er inmiddels en die beslaan de periode 325-1545. Voor alle drie 'religies' geldt: ze zijn niet ontstaan en tot ontwikkeling gekomen in een stormvrije zone, in een onafhankelijk geestelijk klimaat. Politieke en economische factoren hebben de drie opgestuwd in de vaart der volkeren, niet in het minst de expansiedrift en honger naar macht van de grote imperia.

DRIESTROMENLAND DUS. WAAROM Zouden we dat doen - ons hierin verdiepen? Omdat het nodig is. Wat wij nodig hebben, is historische bewustwording en kennis van de geschiedenis. Om tot begrip te komen, om angst en vooroordelen te bestrijden. Hier volgen enkele overwegingen.

DRIESTROMENLAND —

JODEN, CHRISTENEN EN MOSLIMS

De grote exodus, vooral uit Syrië, die in de zomer van 2015 op gang is gekomen, die aanzwellende stroom mensen op de vlucht voor oorlog en terreur, in de hoop op een beter leven, heeft in Europa geleid tot zeer uiteenlopende reacties. Die varieerden van 'Wir schaffen das' en grote aantallen vrijwilligers om vluchtelingen te verwelkomen en de helpende hand uit te steken, tot protesten tegen nieuwe asielzoekerscentra, hier en daar uitlopend op scheldpartijen, en zelfs geweld werd niet geschuwd.

Verreweg de meeste vluchtelingen zijn moslims. De ongewenste vreemdeling is moslim. Die combinatie, 'vreemdeling' en 'moslim', roept angst op en meer nog, zelfs

haat. Pegida, in Duitsland opgericht, heeft ook in Nederland voet aan de grond gekregen. Pegida is een afkorting voor 'Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes'. De aanhangers van deze beweging demonstreren bij voorkeur in de buurt van moskeeën.

'JOODS-CHRISTELIJKE WORTELS' Wie zijn we en wat is voor ons richtinggevend, wat is de dragende grond van de westerse beschaving waarin we zijn grootgebracht? Deze vragen staan in het hedendaagse publieke debat hoog op de agenda. En het zal de lezer niet ontgaan zijn dat menig woordvoerder in dit debat aandacht vraagt voor de joods-christelijke traditie

als dragende grond. Onze 'joods-christelijke wortels'. En ook onze 'joods-christelijk-humanistische erfenis'. Met andere woorden: daar maken moslims geen deel van uit. Die hebben een andere cultuur en een andere religie. Gemakshalve wordt er dan aan voorbijgegaan, of men weet het gewoon niet, of men wil het niet weten, dat Spanje en Portugal eeuwenlang door moslims werden bewoond, al-Andalus, zo ook Sicilië en delen van Oost-Europa nog altijd; en het feit dat islamitische geleerden in Bagdad, Córdoba en Toledo een grote bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van de wetenschap in het Avondland, lijdt een sluimerend bestaan in het collectieve bewustzijn van de westerse cultuur.

ABRAHAMITISCHE ERFENIS 'Abrahamitische religies' worden ze wel genoemd, jodendom, christendom en islam. Ze hebben in Abraham een gemeenschappelijke oorsprong, die drie van Driestromenland, ze zijn aan elkaar verwant, familie als het ware, zusjes of broertjes of neefjes. Maar zo eenvoudig ligt het niet, ze zijn alle drie geboren uit complexe historische processen vol conflicten en veel vergoten bloed.

Tegelijk wordt dikwijls, al te dikwijls, in het hedendaagse discours de Abrahamitische erfenis versmald tot enkel het christendom – dan zijn er geen drie stromen meer, dan is er nog slechts één, die van een universeel monothéisme, belichaamd door Jezus. Zo meent predikant Jan Offringa, vurig pleitbezorger van een liberaal christendom, 'dat de Thora zijn dominante plek is kwijtgeraakt. Die wordt nu ingenomen door de persoon van Jezus.' En het jodendom? Dat is volgens Offringa 'allesbehalve een minderwaardige godsdienst. Net als de meeste andere religies verdient het een onbedreigde plek onder de zon.' Met andere woorden: jodendom verdient geen bijzondere aandacht. En daaruit volgt: we hoeven geen boodschap te hebben aan de joodse oorsprong van het christendom.

Offringa presenteert deze opvattingen in het kader van een discussie die hij aanzwengelt over de Israëltheologie van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Hij meent dat de kerk beter af is zonder Israëltheologie. Er is vanzelfsprekend niets op tegen daarover in debat te treden, alleen: zijn argumenten deugen niet. Die rieken naar een kwalijke substitutiethologie: de kerk is in de plaats gekomen van het jodendom. Als leerling van rabbijnen en andere Joodse leraren voel ik mij hier hoogst ongemakkelijk bij.

*Wat wij nodig hebben, is historische
bewustwording en kennis van de
geschiedenis. Om tot begrip te komen,
om angst en vooroordelen te bestrijden*

VERBETEN STAMMENSTRIJD De Abrahamitische erfenis. Abraham is een verhaal, het staat in het eerste boek van de bijbel (Genesis 12-25). Geen harmonieus verhaal, geen rimpelloze pastorale, maar een vertelling vol hoogoplopende spanningen en verbeterde stammenstrijd op het scherp van de snede. Het licht van de schijnwerper valt niet enkel op Abraham, ook op Sara en Hagar, Ismaël en Izaäk. Hun onderlinge betrekkingen nemen de vorm aan van een gevecht om de macht. Sara en Hagar komen recht tegenover elkaar te staan. En Abraham? Hij laat het op zijn beloop – meer een toeschouwer dan een betrokkene.

Volgens het verhaal is Ismaël de eerstgeboren zoon van Abraham. Niet uit Sara is hij geboren, maar uit Hagar, de slavin van Sara uit Egypte (Genesis 16:1-6). Eenmaal zwanger, gedraagt Hagar zich niet zoals de sociale conventie het voorschrijft. Ze weigert zich te schikken in haar rol van draagmoeder, nee, zij is de moeder van het kind in haar schoot en onttrekt zich aan het gezag van haar meesteres op wie ze vol minachting neerkijkt. De rollen zijn even omgekeerd. Sara wordt jaloers en 'vernedert' Hagar (Genesis

16:6): hier staat het werkwoord dat in het boek Exodus wordt gebruikt voor de onderdrukking van het volk Israël in Egypte. Zo ga je om met een vreemdeling in slavendienst, zo gaat Sara om met Hagar uit Egypte – zij vernedert haar.

Hagar vlucht de woestijn in. Hoe zal zij overleven in de woestijn? Bij een waterbron wordt Hagar gevonden door de bode van JHWH. Een bode of een engel is de stem van JHWH, stem van zijn stem. Hagar, een vernederde slavin – maar de bode noemt haar bij haar naam. Abraham en Sara doen dat niet één keer. De bode maakt de naam bekend van de zoon die zij baren zal: Jisjma'el, 'God hoort'. Wat hoort deze God met zijn Naam 'Ik zal er zijn', de bevrijder? Deze God hoort de noodkreet van vreemdelingen in slavendienst. Hagar wordt toekomst aangezegd, zij ontvangt de belofte van talrijk nageslacht – geen andere vrouw in het boek *In den beginne* krijgt dit te horen. Zo is er nog leven voor Hagar, omdat zij is gezien door de Levende. De waterput wordt geroepen: Bron van de Levende die mij ziet (Genesis 16:14). De Levende die hoort en ziet, is de bevrijder.

Als Sara eindelijk een zoon heeft gebaard uit haar eigen schoot, Izaäk, wil zij Ismaël, (half)broeder en mede-erfgenaam, kwijt: zij wil alles voor haar eigen zoon en dus

worden Hagar en Ismaël de woestijn ingejaagd (Genesis 21:10): *Verdrijf deze slavin en haar zoon* (hun namen worden niet genoemd), *want de zoon van deze slavin zal niet erven met mijn zoon, met Izaäk* (die mag wel een naam hebben). Het verhaal laat het personage met de Naam, JHWH, een dubbelzinnige rol spelen. Hij wil dat Abraham gehoor geeft aan Sara's verlangen, want 'in Izaäk zal jouw nageslacht worden geroepen' (Genesis 21:12). Maar hij laat Hagar en Ismaël niet aan hun lot over. Als zij in de woestijn dreigen te sterven van dorst en Hagar zich van haar zoon heeft verwijderd, omdat zij zijn dood niet kan aanzien, toont de bode van JHWH – daar is hij andermaal – haar een waterput en herhaalt de toezegging dat Ismaël een groot volk zal worden (Genesis 21:15-19). We lezen (Genesis 21:20-21):

*God was met de jongen,
hij werd groot en vestigde zich in de woestijn
en werd boogschutter.
In de woestijn Paran vestigde hij zich.*

De ander, de vreemde Ismaël wordt beschouwd als de stamvader van de Arabieren en zo ook van de moslims. Abraham, Ismaël en Izaäk: alle drie worden in de Quran opgevoerd als profeten. Dat verbindt hen met elkaar, het profetendom. Ismaël en Izaäk worden profeten na de dood van hun beider vader Abraham – aldus de Quran. Als zij, zoals in het boek *In den beginne* geschreven, samen hun vader begraven (Genesis 25:8-9):

*Abraham stierf, grijs van haren,
oud en verzadigd,
hij werd gevoegd bij zijn verwanten.
Hem begroeven Izaäk en Ismaël, zijn
zonen.*

Bemoedigend dat het verhaal zo eindigt: twee zonen die elkaars rivalen waren, staan gebroederlijk naast elkaar bij het graf van hun vader.

Wat is de les van dit verhaal? Dat wie je bent, begint bij de ander, de vreemde. En dat je die les telkens weer moet leren, met vallen en opstaan. Onwil, weerzin overwinnen. Want als je dat niet doet, ga je die vreemde ander uitsluiten. Hoe je omgaat met de ander, hoe je de vreemde bejegt, is de toetssteen van ware

menselijke beschaving – de lakmoesproef. De vreemdeling zal er altijd zijn in je midden.

Maar intussen: met onze taal richten we scheidsmuren op. 'Wij' tegenover 'zij'. Al die boze mensen in dit land die hun angst en onzekerheid, hoe begrijpelijk ook, ventileren op vreemde anderen. We hebben een steile weg te gaan. Aldus de Quran, Soera 90, *al-balad*, 'de stad':

In de naam van God, de erbarmere, de barmhartige. Ik zweer bij deze stad. Bij deze stad waarin jij woont. (...) Hoe kom jij te weten wat de steile weg is? Vrijlating van een slaaf, of voedsel schenken op een dag van hongersnood aan een wees uit jouw familie of aan een arme behoeftige. ●

(dit artikel verscheen eerder in *Ekklesia Maandbrief* - oktober 2018)

ALEX VAN HEUSDEN IS THEOLOOG EN IS VERBONDEN AAN EKKLESIA AMSTERDAM, WAAR HIJ OOK EEN VAN DE VOORGANGERS IS. HIJ VERZORGT OP VERSCHILLENDE PLAATSEN IN HET LAND LEERHUIZEN, ONDER ANDERE OVER DRIESTROMENLAND. SAMEN MET HUUB OOSTERHUIS MAAKTE HIJ EEN VERTALING VAN DE EERSTE VIJF BIJBELBOEKEN EN HET EVANGELIE VOLGENS LUKAS.

***Beste uitgedroogde parochies
van Nederland,
praise the Lord,
de kerk gaat niet – wat velen denken
– naar de haaien à la de Titanic...
want de redding is in zicht !!!***

'DIVINE RENOVATION'!

HET DEED MIJ AAN HET KERSTVERHAAL DENKEN, DIE SAMENKOMST VAN EMERITI-PASTORES, OUD-HERDERS DUS, OP EEN KOUWELIJKE NOVEMBERDAG VER WEG VAN HET STEDELIJKE GEDOE, IN LANDELIJK GEBIED IN HET ZUIDEN DES LANDS. DAAR VERSCHIEEN ONS EEN ENGEL, IN DE PERSOON VAN EEN DIAKEN-MET-BOORD, DIE ONS DE BLIJDE BOODSCHAP BRACHT DAT ER VANUIT DE KERK VAN CANADA EEN NIEUWE FRISSE EN SPRANKELENDE METHODE VAN PAROCHIEVERNIEUWING NAAR HIER WAS OVERGEWAAID WAAR WE WERKELIJK BLIJ OM MOGEN ZIJN. DIE METHODE ZOU ONS, HIER OP DOR NEDERLANDS KERKELIJK GRONDGEBIED, EINDELIJK WEL EENS KUNNEN AANREIKEN WAAR ONZE VERDROOGDE PASTORALE HARTEN AL ZO LANG SMACHTEND NAAR UITZIEN.

Het nieuwe goud is te vinden in het boek *Als God renoveert* van de Canadese priester James Mellon. Toen onze engel van hierboven – zo vertelde hij op een bijeenkomst in Utrecht – er in 2017 kennis van nam, voelde hij ogenblikkelijk: 'Dit is het! Dit precies hebben wij hier in onze eigen Nederlandse kerk broodnodig!'

Wát dat is wat wij in onze opgedroogde kerken zo broodnodig hebben ?

Ik ga proberen om het u – op mijn manier en in de geest van onze engel – zo goed mogelijk onder ogen te brengen. Wát dat is, wat wij broodnodig hebben? Ik val met de deur in huis: echt geloof! Dát missen wij precies als kerk, als parochies: echt, eenvoudig geloof. Waar is dat immers bij ons sinds de laatste vier, vijf decennia gebleven? Kijk om je heen. We hebben

ons voornamelijk beziggehouden met parochiemanagement, met het oprichten van werkgroepen op de raakvlakken van kerk en samenleving, werkgroepen voor dit en werkgroepen voor dat. En wat blijkt: het houdt geen stand, het zakt in, en iedere nieuwe dag zakt het nog verder in en zelf zijn we moe. Al die inspanningen stonden best wel in dienst van de mensen en van de kerk... en dat is allemaal aardig en allemaal goed en wel, maar waar het éígenlijk om moet gaan, het geloof in God en in Jezus en in de Heilige Geest, dááaraan gingen we voorbij. Zeg nou zelf, als je in een doorsnee parochie, of wat er nog van over is, bij welke werkgroep dan ook zou binnenstappen en je zou daar het echte pure geloof willen inbrengen... ze zouden je ervaren als een vreemde eend in de bijt! Het is droevig, maar juist datgene waar het léven, en bijgevolg de groei van onze parochie vandaan zou moeten komen, ontbreekt.

Hoe krijgen we dat pure en echte geloof dan weer terug?

De engel zei het ons in niet mis te verstane (maar toch nadere verklaring nodig hebbende) woorden: door af te rekenen met ons pelagianisme en met ons klerikalisme. Om met het laatste, het klerikalisme, te beginnen: ophouden met te denken dat jij als professionele werker in de kerk qua geloof boven de mensen staat. Je moet, integendeel, uitstralen dat je ook, net als zij, een zoekend gelovige bent, dat je samen met elkaar naar de Heer op zoek bent...

En dan – ja dat ook – stoppen met pelagianisme! Dat houdt in dat wij niet langer zo raar doen als toentertijd (eind 4e/begin 5e eeuw) die Pelagius, met te denken dat wij met ons eigen sterfelijke willetje het prima zélf kunnen klaren om het goede leven voor alle mensen, Gods Koninkrijk, vorm te geven zonder dat daar een interventie van God voor nodig is. Leg

die hoogmoedswaanzin af, adviseerde de engel ons. Het hangt helemaal niet van ons af, het is Góð zelf die dat doet!

En hoe kunnen we dan concreet beginnen?

Onmiddellijk welkomsteams aan je kerkdeur zetten! Het niet meer dulden dat mensen die voor het eerst in je kerk binnenkomen het gevoel krijgen dat het maar weinig uitmaakt of ze er wel of niet zijn. Nee, ga naar ze toe, zie naar ze om, begroet ze, kijk ze in de ogen, deel met hen wat er in je hart leeft en wees ontvankelijk voor wat zij met jou willen delen... Schiet ook niet als priester na de Heilige Mis direct de sacristie in, maar reik bij de uitgang van de kerk elkaar de hand, open ook daar je harten voor elkaar....

Wil je het nog concreter?

Start ogenblikkelijk met de Alfa-cursus! Vertel ze daarin, gedurende de tien bijeenkomsten van deze cursus, over de basale kernzaken van het geloof zoals: wie is God, wie is Jezus, wat is de Heilige Geest, wat zijn sacramenten, wat is genade...? En start vooral ook, en begin daar maar mee, met samen eten. Want naast kennis is het gevoel-van-samen nog belangrijker; met name dat gemeenschapsgevoel zorgt voor het klimaat waar het bij die bijeenkomsten eigenlijk om gaat: dat je getuigt naar elkaar, dat je je visioen deelt met de ander, dat je samen vol overgave God in je bijeenkomst laat binnenkomen... Geloof het maar, je kerkgemeenschap zal opbloeien als een bloem in

Wát dat is, wat wij broodnodig hebben?

Ik val met de deur in huis: echt geloof!

de woestijn, tot vreugde van velen!!

Kritische geluiden

Ik zag dat **Erik Borgman** ergens geschreven had naar aanleiding van deze nieuwe beweging: alleen met enthousiasme red je het niet.

Jos Moons sj, van de Universiteit van Leuven, taxeert de hele beweging als genadeloos, met name ten aanzien van al die vele pastores die sinds Vaticanum II geprobeerd hebben om met hun gelovigen afscheid te nemen van een machtskerk, en te groeien naar een bescheiden en luisterende kerk met open ogen voor wat er omgaat in de samenleving van vandaag, om daar dan vervolgens vanuit het Evangelie dienstbaar aan te zijn. Hij noemt het boek van Mellon een 'opiaat' dat eenvoudigweg de pijn verdooft van een kerk die een marginaal verschijnsel aan het worden is, en vindt dat er bij Mellon maar weinig ruimte is voor wat ons als mensen nu eenmaal óók kenmerkt: middelmatigheid. En wat hem met name tegen de borst stuit is de overtuiging, die hij in deze nieuwe beweging proeft, dat op een kerk die bloeit Gods zegen rust. Het doet hem denken aan de Amerikaanse televisie-dominees met hun kassuccessen. Het getuigt van een simplistische theologie.

Als **ik** het mag zeggen: ik zie in deze nieuwe beweging een weer terugkruipen naar een vóór-conciliair godsbeeld. God los van mensen, hoog in de hemel, toegezwaid van hierbeneden door klerikaal personeel met onder zich lieve brave gelovige mensen, in een kerkzaaltje ver weg van de samenleving van vandaag. ●

Brief 11 - 22 juni 2018

Beste Yosé,

daar ben ik weer. Je laatste brief is wel heftig zeg. Je zegt dat je de woede voorbij bent, maar je maakt wel een haarscherpe analyse, die ik herken, al sta ik er toch weer wat anders in. Omdat het mij wel gegeven is een geestelijk ambt te mogen bekleden, heb ik mij er altijd voor ingespannen om solidair te zijn met vrouwen die dat nog niet mogen. Ik blijf hardnekkig 'nog' zeggen. Ik heb ook veel verandering gezien. Ik zag dat Anglicanen vrouwen gingen wijden. Sinds 1986 mogen vrouwen daar diaken zijn, sinds 1993 priester en sinds 2005 bisschop. Ik zat het voor de televisie allemaal opgetogen te bekijken, terwijl het in Nederland nauwelijks serieus nieuws was. Ook de Oud-Katholieke Kerk heeft die stap gezet. De eerste vrouw werd gewijd in 1999. En wat denk je van de Nederlands Gereformeerde Kerk en de Vrijgemaakte Kerk, die respectievelijk in 2005 en in 2017 besloten vrouwen toe te laten tot het ambt? Allemaal positieve ontwikkelingen. Ik zie en ken ook zoveel feministische mannen, ook priesters, die jouw analyse volkomen delen, terwijl ik aartsconservatieve vrouwen ken die in hun gedachten volkomen samenvallen met de kerkelijke hiërarchie. Maar dat zul je zeker met me eens zijn.

Nu ja, ik deel ook nog graag een leeservaring met je. Toen ik de oecumenische dialoog tussen Anglicanen en Rooms-katholieken las, de zogenaamde *Seattle-Verklaring* uit 2004, viel het me op hoeveel er oecumenisch mogelijk is. Alleen al de titel, *Maria, Genade en hoop in Christus*, triggerde mij, want bij Maria dacht ik nou niet direct aan genade en hoop en ook niet aan kerk, hoewel deze woorden precies leidraad zijn van dat document. Ook daarin staan wel weer dingen die mij als protestant niet vertrouwd zijn of waar ik best moeite mee heb. Ik zie Maria niet als zondeloos. En hoezo is Maria altijd maagd? Is maagdelijkheid heiliger dan? Dat hebben de Reformatoren met kracht weersproken. Ze vonden maagdelijkheid niet heiliger dan gehuwd zijn, een reden waarom velen het klooster verlieten en trouwden. Ik denk bij Maria ook niet direct aan voorspreekster.

Als het gaat om roeping worden in dat document in §10 de namen van vier mannen expliciet genoemd, maar de namen van vier bijzondere vrouwen (Tamar, Rachab, Ruth, Batseba) worden in §12 gewoon verzwegen. Ik merk dat ik negatief reageer op typering voor Maria als *gehoorzaam* (12 keer), *nederig* (2 keer) en een *figuur van tederheid en mededogen*. Ik verzet me net als jij *tegen* het stereotype beeld van de vrouw, die zoet, lief, vol mededogen, nederig, teder, zorgzaam en gehoorzaam moet zijn. Maria is voor mij geen symbool van vrouwelijke onderdanigheid. Ik merk tot mijn eigen verbazing, dat ik ook niet direct aan Maria als moeder denk. Omdat ik mij innerlijk verzet tegen het vastpinnen van vrouwen op moederschap? Omdat echte mensen mannen zijn? Omdat vrouwen altijd worden vastgepind op haar sekse? Omdat alleen echte mensen (=mannen) ambten mogen bekleden? Het stoort me dat in §11 staat dat de zonen van Sara en Hanna Gods bedoelingen voor zijn volk reali-

Mariakapelletje in de kloosterhof Sulaymaniyah (Irak), zodat iedereen die wil er kan bidden: hier komen dagelijks Koerden, Arabieren, christenen, moslims, Yezidi, Syriërs voor lessen (krijgen of geven).

ER MARIA

seerden. Sara en Hanna niet? Het stoort me, dat in §21 wordt gesteld dat de apostelen op de dag van Pinksteren samen waren met de vrouwen en met Maria (Hand. 1:14), wachtend op de uitstorting van de Geest, en dat dan de conclusie luidt dat Maria deel uitmaakt van de gemeenschap van de leerlingen. De andere vrouwen niet? Waarom niet?

Hoezo wordt 'de vrouw' steeds gecollectiveerd? En ik word een beetje argwanend bij de uitspraak over '*de volle waardigheid van de vrouw in het publieke en private leven*' (§48), want het gaat nooit over de volle waardigheid van de man in het publieke en private leven. Ik herken soms een strategie om vrouwen de hemel in te prijzen, en vervolgens te beweren dat vrouwen zó heilig zijn dat ze geen ambten kunnen bekleden. Daar zijn ze dan zogenaamd te goed voor. Die redenering heb ik trouwens ook ontdekt bij de Gereformeerde Bond in de PKN. Genoeg hierover. Als oecumenisch theoloog probeer ik open te staan voor andere inzichten, maar we moeten wel kritisch blijven. De encycliek *Ut unum sint* gaf al een kwart eeuw geleden Maria aan als onderwerp voor nadere studie in oecumenisch verband. De *Seattle-Verklaring* is al van 2004. De gedachte om Maria te zien als onze geestelijke moeder en haar te verbinden met geloof, genade, hoop en troost komt uit *Lumen Gentium*, waarbij de leer over Maria werd ingebed in de constitutie over de kerk. Dat is een lichtpuntje toch? Het zou mooi zijn als we er nu in bredere kring oecumenisch over gaan nadenken en tot de conclusie zouden kunnen komen, dat Maria niet meer kerkscheidend hoeft te zijn. En eigenlijk zou ik ook Jozef daar wel bij willen betrekken, die immers net als Maria ook zijn fiat gaf? Mooi dat jij en ik daar nu al een voorzet voor hebben gegeven. Is liturgie misschien een goede ingang om Maria in het protestantisme de grotere plaats te geven, die haar ook Bijbels gezien toekomt?

Met goede groet en houd goede moed. Margriet

20012: Sinds 2003 worden alle kerken bewaakt, op staatskosten. Deze moslimsoldaten willen bij Maria een foto.

Beste Margriet.

mijn toegangen tot een gesprek over Maria zijn duidelijk andere dan de jouwe. We zijn het goeddeels eens in exegeze, theologische vragen, ervaren, waarnemen. Maar we komen duidelijk door andere deuren. De praktijken in onze twee gemeenschappen liggen zo verschillend! Over de maagdelijkheid van Maria wil ik het niet hebben in theologisch-biologische zin. Ik sla alle mannen bij Maria weg als het daarover gaat. In de Bijbel is het een mystieke metafoor. Ik heb niet veel op met mannen die zo'n gefixeerde belangstelling tonen voor de intimiteit van een vrouw die al tweeduizend jaar dood is. Ik stond en sta te dicht bij vrouwen die door bepaalde mannenfixaties te ernstig beschadigd zijn. De discussie over Maria's maagdelijkheid voegt niets toe aan de kern van ons geloven. Als een van Gods zonen werkelijk beeld Gods werd, dan Jezus. En wij allen zijn uitgenodigd om, zoals Hij, dochters en zonen van God te worden. Of in elk geval dat te pogen. Maria's intimiteit gaat alleen Maria iets aan.

In de Catholica hebben zich mannen zeer biologisch minutieus over Maria gebogen. Ik zou er weer protestant van worden. De ellende is inderdaad dat Maria in kerkelijk spreken tegen vrouwen is en wordt uitgespeeld, nog steeds. Er zijn wel verbindingen met de volksdevotie, maar dat zijn zwakke lijnen. Het gaat toch vooral om twee los van elkaar bestaande werelden. Alleen in de argumentatie tegen vrouwen in het ambt komt het gevaarlijk dicht bij elkaar. Precies daar zouden we als vrouwen die hiërarchische argumentatie misschien kunnen betrappen. Als mannenijdelheid en mannenonzin. Dat het om baarmoedernijd gaat, heb ik een keer fantastisch gezien in een bepaalde editie van de Latijns-Amerikaanse Bijbel: een paginagrote afbeelding van een doop door een priester. Staat eronder: bij de geboorte is het kind nog een duiveltje, door de doop wordt het een engeltje. Die vrouwen toch! Is hun enige roeping om moeder te worden, doen ze ook dat niet eens goed. Moet er nog een priester aan te pas komen! Tja, ook op dit niveau vrouwen verdringen is traditie in deze kerk. Hier en daar is Gods volk inclusief zijn priesters weliswaar opgestapt uit die ellende, maar toch nog lang niet overal in onze

wereldkerk. Als rooms-katholieke theologe mag ik niet wegstappen van de werkingsgeschiedenis, en er is veel werkingsgeschiedenis. Om bij je laatste alinea te beginnen: Maria ingebed in de leer over de Kerk. Lichtpuntje? Dat hangt af van de vraag hoe 'Kerk' wordt geïnterpreteerd. Als Kerk 'Volk Gods onderweg' is, dan kan die inbedding een lichtpuntje zijn, al zullen mannen dan nog steeds moeten ontdekken dat vrouwen ook mensen zijn, want inderdaad, in kerkelijk spreken zijn mannen subject en is 'de vrouw' object. In *Redemptoris Mater*, die ik al aanhaalde, maakt de directe context waar Kerk als Moeder én Maagd wordt voorgesteld, helder dat het om hiërarchie gaat, die exclusieve mannenclub dus. Die wel moeder en maagd, vrouwen niet. Bovendien werd in datzelfde jaar – en onder diezelfde paus – Het Rooms-Kerkelijke Wetboek geheel gereviseerd, met duidelijk een clericalisering in de jurisdictie. Als binnen zo'n grote kerkelijke juridische verbouwing Maria wordt opgevoerd, wil ik toch allereerst kijken welke kar Maria moet trekken.

Aan de praktijk in de jaren nadien werden de gevolgen van de clericalisering zichtbaar: pastoraal werkers (v/m) zijn weer afgeschaft. Als in een oecumenisch gesprek over Maria ruime aandacht komt voor de werkingsgeschiedenis, dan kunnen de katholieken veel leren van de Reformatorische kerken om zichzelf uit te zuiveren en eens even helemaal terug te gaan naar de weinige Bijbelse bronnen. En de Reformatie zou veel kunnen leren van de onbevangen naïviteit in de volkse Mariadevotie. Zouden we niet mogen zeggen dat Gods genade met name zichtbaar wordt hierin, dat Gods volk onbevangen blijft ondanks diverse vormen van theologisch machtsmisbruik en manipulatie soms van de kant van clerus en hiërarchie? Dat we de onschuld desondanks niet loslaten, lijkt mij een werking van de Heilige Geest.

Vanuit die Catholica vrede en alle goeds.
José

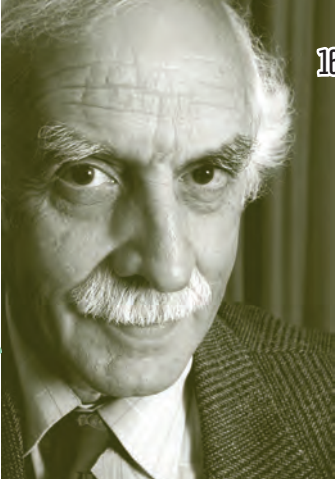
Lieve Maria,

als ik aan jou denk, dan zie ik je voor me als een ondernemende jonge vrouw. Ik stel me jou niet voor als in een ver en grijs verleden, integendeel. Het is precies alsof ik jou een beetje ken. Misschien ben ik je gistermiddag wel op de markt tegengekomen bij het boodschappen doen voor het weekend. Heel gewoon ben je, denk ik eigenlijk. Niet zo deemoedig en niet zo blond en blauw als je meestal op plaatjes wordt voorgesteld. Je had immers ook best bruin of zwart of Aziatisch kunnen zijn? Maar je bent natuurlijk juist heel joods, met je zwarte haren, heldere blik, lachende mond, en vriendelijke, haast guitige ogen. Je zit met je elleboog onder je hoofd en je kijkt me aan alsof je tegen me wilt zeggen: "Je moet niet bang zijn. Je moet het leven aandurven en beamen". Waar je dat vandaan hebt hoeft ik niet te vragen. Je kreeg die dapperheid als een gave uit de hemel mee, want een beetje levensmoed zou je wel nodig hebben, dacht de engel. Zachtjes voor me heen neurie ik vaak de schitterende melodie van het *Magnificat*, jouw moedige lied waarin je in één adem de Eeuwige prijst en de machtigen misprijst. Op de maatslag van dat loflied kan een mens weer voort. Ik moet je zeggen: ik bewonder je voortvarendheid, waarmee jij de groten en sterken der aarde van hun tronen wilde laten rollen, alsof jouw lied ook maar iets aan de machtsverhoudingen in de wereld zou kunnen veranderen... Dat geloof je toch zeker zelf niet? Toch moet je van begin af aan al hebben gevoeld, dat er wezenlijk iets groots te gebeuren stond, waarvan jij de draagwijdte nog in de verste verte niet kon vermoeden, maar waardoor de rollen op dit wereldtoneel wel eens drastisch omgekeerd zouden kunnen worden. Zong je daarom alvast je liedje van verlangen, waarin je hoopt op eerherstel voor de eenvoudigen, waardigheid voor de vrouw, recht voor de armen, brood voor de hongerigen en barmhartigheid voor allen? Nam je het daarom alvast op tegen de berekenende hoogmoed, die op rijkdom troont en die voorbijgaat aan al wat gewoon, eenvoudig en menselijk is? Daarmee sta je in een oude traditie van verlangen naar het messiaanse rijk. Maar het heeft niet veel geholpen, want nauwelijks was het Kind geboren, of daar maakte de brute mannenmacht zich al weer breed en sterk, en jullie moesten met z'n drieën vluchten voor vreselijk geweld. Maar het geheim liet je niet los en je was gewaarschuwd. Intuïtief wist je, dat er iets stond te gebeuren, dat de wereldorde heilzaam om zou keren. En jij, jij stond hoe dan ook aan het begin ervan. Het overkwam je als teer geheim, waarvan je voelde, dat het goed moest zijn en dat het in je leven kwam als een gave en een opdracht. Elke vrouw die zwanger wordt zal dat meteen herkennen. Het leven wordt immers altijd ontvangen als een opdracht om het leven ook te vieren en te voeden. Maar jij kon ook het mysterie aanvaarden, dat zomaar ongevraagd in je leven binnenkwam en dat is iets wat bepaald niet aan iedereen gegeven is. Wij mensen willen immers liever zelf bepalen wat in ons leven past en wat niet. Jij koos niet zelf, er werd voor jou gekozen. Jij werd gekozen om het ontluikende messiaanse leven te dragen en te baren. En in die keuze ben je zelf gaan staan, vrijmoedig, positief en met courage. Zelf vond ik het een heel aparte ervaring om in december zwanger te zijn. Die weken van verwachting en uitzien naar het Licht hadden een heel speciale onderstroom voor mij. Het was alsof er een onzichtbare band geweven was die me verbond met jou en met het moederschap van alle eeuwen. Het is alsof je zwangerschap zo opgenomen is in een brede stroom van licht en nieuw leven. En je voelt dat het een extra dimensie heeft om je kind te verwachten in een wereld die, ook vandaag nog altijd, hunkert naar licht, heelheid en verlossing. Heb jij dat ook zo gevoeld, Maria? Ontelbare vrouwen kregen kinderen en ze zijn vergeten. Maar over heel de wereld noemen mensen jouw naam, speciaal in deze dagen. Want het Kind dat jij onder je hart droeg is buitengewoon en heeft in heel de wereld een diepe indruk nagelaten. Een Mensenzoon, die Vredevorst en Heilbrenger genoemd wordt. Hij leeft na al die eeuwen nog in zoveel harten door: een spoor van licht.

Margriet Gosker

LIEVE MARIA

ERIK JURGENS

DE VROUW MOET IN HET AMBT!

We schrijven jaren vijftig van de vorige eeuw. In Utrecht maakt theologisch student (later: Groningse hoogleraar) Bert Hoedemaker een liedje op de muziek van de toenmalige hit "Bye Bye Love", van de Everly Brothers. "Bye bye pan, bye bye naald en draad, hallo kerkeraad, de vrouw moet in het ambt". Alleen bij de Remonstranten was toen de vrouw al in het ambt. Hun domina Jet Modderman was een begrip. Bij de andere protestanten (behalve de zeer rechtzinnige) kwam het snel daarna. Mede dankzij dit liedje, natuurlijk. Maar in het Vaticaan begrijpen ze er nog steeds niks van. Al vele jaren ijvert vanuit Engeland het Institute for Catholic Research van Hans (daar: John) Wijngaards voor Women's Ordination Worldwide (www.womenpriests.org). Dit met steun van vele prominenten uit de hele katholieke wereld. Paus Franciscus kondigde in 2018 wel aan dat hij voor vrouwen het diaken-zijn opnieuw wil openstellen. Klein stapje.

Bij ons zette de orde der Dominicanen in 2007 al een stap in de goede richting, met haar brochure *Kerk & Ambt*. Daarin werd bepleit dat, vanwege het gebrek aan priesters, ook anderen moeten kunnen voorgaan in lokale vieringen, zonder eucharistie, mits daartoe enigszins geschoold. Dus niet alleen celibataire mannen, maar iedereen die geschikt is. Onze bisschoppen kwamen in 2008 prompt met een volledige afwijzing. Zij baseerden zich met name op de apostolische brief van paus Jan Paul II, *Ordinatio Sacerdotalis* uit 1994. Het feit dat Christus destijds alleen mannen tot apostel koos is, volgens JP II, niet alleen "ingegeven door de socio-culturele context van die tijd" (hetgeen voor de hand ligt), maar "is van normatieve betekenis voor de latere kerk" (hetgeen niet wordt onderbouwd met enig redelijk argument, anders dan dat van de traditie). Vrouwen kunnen niet tot priester worden gewijd, punt uit. De schrijvers van *Kerk & Ambt* hadden daarom langs een andere weg een oplossing gezocht voor het priestertekort. Door een scheiding aan te brengen tussen priesterschap en eucharistie enerzijds, en voorgaan in vieringen plus pastoraal werk anderzijds. Dat was slim bedacht, en had uitkomst kunnen bieden. Maar Utrecht zei nee. Ze weten daar niets beters te doen dan dogma's te bevestigen. En het tekort aan voorgangers neemt nog steeds toe....

Waarom zou "de Kerk op geen enkele manier bevoegd zijn om aan vrouwen de priesterwijding te verlenen"? Het werk van een priester is, tenzij hij monnik is, overwegend van pastorale aard. Vrouwen blijken daarvoor bij uitstek geschikt. In de gezondheidszorg werken niet voor niets overwegend vrouwen. In het onderwijs trouwens ook. Dus ook het predikambt is haar niet vreemd. Waarom kan het Vaticaan niet bijdraaien? Op zoveel andere punten heeft de Kerk ongelijk moeten bekennen: inzake de leer van Galilei – de aarde draait rond de zon – in de 17e eeuw, inzake de leer van de mensenrechten in de 19e eeuw en inzake de leer van de evolutie van de mens in de 20e eeuw. Waarom ook nu niet bijdraaien, en de vrouw geheel gelijkstellen aan de man?

MIJN

***Ik zwerf maar wat rond,
mijn leven gaat nu eens
rechts, dan weer links.
Van alles probeer ik,
ik snuffel wat aan allerlei
en niets komt tot voltooiing.***

***Jaloers kan ik zijn op de
rechtlijnigen,
die al in hun kinderjaren
hun pad hadden
uitgestippeld.
Zij weten wat ze willen
en recht op hun doel af
gaan ze door het leven.***

***Misschien zie ik het verkeerd
en is mijn grillige weg
ook een rechte lijn,
een hoofdweg,
nog niet eerder in kaart
gebracht.
Bij het omkijken
zie ik
dat alles toch heel logisch
in elkaar grijpt.***

***Alsof ook ik
doelbewust onderweg ben.***

***Wat me eerst nog mislukking
toescheen
durf ik nu te zien als rijkdom,
een boeiende weg door 't
leven.***

***Mijn leven is nu eenmaal geen
snelweg
maar een slingerend pad
langs velden vol bloemen.***

NWEG...

Toen ik jong was liet ik me sterk beïnvloeden door mijn omgeving: mijn ouders, de school, de parochiegeestelijken, vrienden en bekenden. Toen ik in het onderwijs ging werken liep ik tegen ongekende relatie- en opvoedingsproblemen op. Toekomstdromen werden getemperd door verhalen uit de harde werkelijkheid. Ik nam geen duidelijke standpunten in, maar kon uren stilstaan bij wat ik zag en hoorde. De school stond in een nieuwbouwwijk en werd bevolkt door kinderen van jonge ouders, die op een eigen wijze tegen de toekomst van hun kinderen aankeken. We waren de eerste gemengde school in een traditioneel katholieke stad. Waarom moesten daar de jongens meer aandacht krijgen dan de meisjes? Waarom hadden de kinderen uit de middenklasse meer kans op een plek in het voortgezet onderwijs? Waarom mochten we de moeilijk lerende kinderen achter laten blijven? Het gaf binnen het jonge team een gevoel van onrechtvaardigheid. Wij zouden het graag anders doen, maar hoe?

VRIJHEID EN KANSEN Op enig moment volgden we met zessen een opleiding pedagogie: we wilden weten wat we de kinderen anders en beter konden brengen. Veel discussies leidden tot voorstellen om de klassikale aanpak wat te versoepelen. Er kwamen programmaatjes van verschillend niveau en natuurlijk moest de organisatie daarop aangepast worden. We wilden de wereld verbeteren en collega's van andere scholen inspireren. Dat kon in die jaren op bijeenkomsten van de KOV (Katholieke Onderwijsvakbond). Deze had een andere invulling dan de huidige vakbond. Er was aandacht voor het katholieke karakter van de katholieke onderwijszuil, er was aandacht voor onderwijs en voor de arbeidsvoorwaarden (toen nog gelieerd aan die van de ambtenaren). Tenslotte had elke bond een afdeling die zich

We wilden de wereld verbeteren en collega's van andere scholen inspireren

bezighield met juridische zaken. Mijn (onze) aandacht ging vooral uit naar onderwijs en religie. Het zittende plaatselijk bestuur was in onze ogen niet vooruitstrevend genoeg. Daarom grepen we de macht toen we in de krant lazen dat het aftrad en er geen opvolgers waren. Nu moesten we onze ambitie waarmaken.

Zowel op de eigen school als binnen de plaatselijke afdeling werd een kleine revolutie in gang gezet. Deze stond niet los van de ontwikkelingen in de zestiger jaren. We zochten vrijheid en kansen voor jonge mensen. Kinderen uit arbeidersgezinnen kregen ook kansen. Er kwamen meer efficiënte selectieprocedures. Niet de kinderen van rijke ouders, maar getalenteerde kinderen kregen een weg naar het voortgezet onderwijs, dat door minister Cals werd gereorganiseerd.

HOOFDWEGEN EN ZIJPADEN Naast de hoofdweg binnen het onderwijs waren er ook zijpaden. Door mensen die ik binnen de school ontmoette, ontdekte ik de wereld van de psychiatrie en de gebrekkige jeugdzorg. Zo zocht ik in een behandelkliniek een collega op die psychische problemen had. Daar trof ik een twaalfjarige jongen die onder een spanlaken lag, als straf omdat hij medepatiënten voor de gek hield. In die tijd was er nog weinig aandacht voor jeugdpsychiatrie en hij was er opgenomen omdat de directeur van het ziekenhuis waar hij lag bevriend was met de betrokken behandelkliniek. Hij kwam uit een gezin waarvan de vader na het sluiten van de mijnen aan de drank was geraakt, en zich in dronken toestand kwaadaardig gedroeg. Moeder was een zwakbegaafde vrouw. Van de zeven kinderen verbleven er zes in een jeugdinstelling. De jongen die wel het goede pad gekozen had, reed zich dood. Met mijn gevoelens wist ik me geen raad. Welke God kon dit toestaan? Waarom hadden de ouders zo'n buitensporig verdriet, of wilden ze daarmee aandacht vragen? Mijn wereld en hun wereld stonden zo ver van elkaar af dat we elkaar niet bereikten. Onze 'beschermeling' was inmiddels gedetineerd en mocht zijn broer daags voor de uitvaart even bezoeken. We hebben geprobeerd hem te vervangen, maar ik herinner me alleen verwarde gevoelens. Wie maakte zich zorgen om deze mensen?

Terug naar een hoofdweg. Het onderwijs was zich aan het klaarmaken voor de invoering van het basisonderwijs. Onze school was een voorloper. Het ministerie kwam kijken. De directeur-generaal vroeg me een casus te beschrijven. Er waren dus wat contacten. Intussen was ik hoofd van de school. Dat was niet zonder horten of stoten gegaan. Toen er een vacature was heeft het personeel kenbaar gemaakt dat ze alleen mij wilden. Ik had overigens niet gesolliciteerd. Maar...ik was en ben een vrouw. Een aantal bestuursleden kon daar niet mee omgaan. Voor mij een reden om me in te gaan zetten voor de positie van vrouwelijke collega's. Niet

FOTO

HOLEDULIDO

voor niets: tot mijn pensioen was ik de enige vrouwelijke bestuurder binnen mijn organisatie.

ONTZUILING Als bestuur van een katholieke werknemersorganisatie hadden we nogal eens te maken met het episcopaat. Tot de jaren zestig gold Nederland als een van de trouwste provincies van Rome. De verzuiling was opvallend goed geregeld. Een eigen politieke partij, eigen scholen en zelfs een eigen omroep. De schok was groot, toen in de jaren zestig het kerkelijk gezag openlijk in twijfel werd getrokken. Het leek wel of de katholieke kerk aan het begin stond van een langdurige progressieve periode. Op het Tweede Vaticaans Concilie klonken geluiden over vernieuwing, meegaan met de tijd. Op het pastoraal concilie in Noordwijkerhout wilden progressieve katholieken de gedachten van het Tweede Vaticaans Concilie uitwerken, maar dat ging Rome te ver. In dit klimaat werd het pausbezoek (in 1985) aangekondigd. Was de paus wel welkom? Er ontstonden discussies tussen ouders en besturen, tussen teamleden onderling. Dat kon niet aan ons voorbijgaan. Binnen de bond waren er publieke voor- en tegenstanders. Er is uren gediscussieerd. 'Ik kom wel, ik kom niet als de paus ons uitnodigt. Ik ga het verzet organiseren' of 'ik beken me openlijk tot de conservatieve richting'.

In mijn ogen was het erger, dat de behoefte aan macht steeds duidelijker naar voren kwam. Er werd niet geluisterd naar de wens van de ouders, maar er werd gekeken naar het eigen belang. Waar was de religieuze begeleiding van kinderen gebleven? Het belang van de zuil was groter. Toen uiteindelijk een besluit genomen moest worden over het pausbezoek, kon ik een aantal medestanders vinden toen ik zei: "Ik ga naar het pausbezoek, want ik sta binnen de kerk in verwarring, maar niet dan nadat het bestuur ook besluit toe te treden tot de Acht Meibeweging." Het bestuur heeft uiteindelijk ingestemd, nadat we gewezen hebben op het belang van collega's die in problemen zouden kunnen komen. Verlies van arbeid was niet denkbeeldig, omdat men de identiteit van de school niet meer zou onderschrijven. Identiteit als statisch begrip, niet als werkwoord.

SAMENLEVING IN BEWEGING Een aantal mensen keerde terug op de oude weg, maar velen bleven zoeken en zullen ontdekt hebben dat grote instituties als kerken, vakbonden, bonden hun invloed verliezen. Ik ben het oude geloof verloren, maar voel me een volger van Jezus. Hoe zou hij omgaan met de problemen van deze tijd? De kerk moet ook mee willen denken. Er zijn weinig waarden die niet in de tijd bezien moeten worden. Ook op dit moment is de samenleving in beweging. Naast formele instituten zijn er burgerinitiatieven. Hoeveel informaliteit kunnen de overheid en

instituten verdragen? Onderkent u ook de noodzaak van een veranderend Nederland om de systeem- en leefwereld dichter bij elkaar te brengen? We moeten niet vasthouden aan een oude rolverdeling tussen formeel en informeel, maar creatief samenwerken. Als een van beide partijen dat niet doet, missen we vooruitgang en blijven kansen liggen. Na mijn pensionering probeer ik deze gedachten uit te dragen opdat we kleine stapjes vooruit maken. Ik probeer mezelf op te leggen, dat we rekening moeten houden met de situatie waarin we verkeren. Ik leef in een omgeving waarin veel niet-westerse immigranten wonen. In onze wijk vinden we 118 nationaliteiten terug. Moeten we die mensen benaderen vanuit de hier beschreven ontwikkelingen? We zijn geneigd dat te doen, maar ik probeer mensen na te laten denken over de eigen weg. Zo zie ik dat in diverse culturen de vrouw een voortrektersrol heeft. Laten we naar deze verhoudingen kijken als we samen onze samenleving willen ontwikkelen. ●

JOKE ROOVERS IS NA DE KWEESCHOOL LANGE TIJD WERKZAAM GEWEEST IN HET ONDERWIJS. ZE WAS OOK BIJNA 20 JAAR LANDELIJK BESTUURDER BIJ DE ONDERWIJSVAKBOND. DAARNAAST DEED ZE VRIJWILLIGERSWERK, MEESTAL OP HET MAATSCHAPPELIJK VLAK. MOMENTEEL HOUDT ZE ZICH VEELAL BEZIG MET HET LOT VAN NIET-WESTERSE IMMIGRANTENVROUWEN.

Velen bleven zoeken en zullen ontdekt hebben dat grote instituties als kerken, vakbonden, bonden hun invloed verliezen

EEN *Kerstverhaal*

ANNO 2019

HET BORDEEL

Ze kwamen uit het oosten, maar niemand vroeg daarnaar. Ze droegen vreemde kleren en spraken een vreemde taal, maar er was toch niemand die met hen wilde praten. Ze hadden geen papieren en zwierven over straat. Ze waren verliefd en zij was zwanger. Hij noemde zich Jos, zij Mariëlle. Het was 24 december toen de dag kwam dat Mariëlle haar kind moest baren. Haar overbezorgde vriend regelde van zijn laatste bij elkaar gebedelde geld een taxi naar het ziekenhuis om daar te bevallen. De zuster wilde haar wel binnenlaten, maar de zorgaccountant die naast haar een kruiswoordpuzzel zat te maken, schudde van nee. Buiten was het guur, de wind waaide uit het noorden en er zat sneeuw in de lucht.

Jos en Mariëlle zwierven over straat tot zij niet meer lopen kon. Uitgeput zakte zij tegen een leeg winkelpand aan, dat – hoe ironisch – ooit handelde in babykleding. Jos gaf haar zijn jas en klopte op de ramen in de straat. De straat zelf was verlicht met schitterende versieringen en ook vanuit de huizen kwam een duizendvoudige warme gloed. Maar hoe hij ook klopte, niemand scheen hem te horen. En hoe hij ook riep, niemand deed hem open. Dus staarde hij door de ruiten naar binnen waar rijkge vulde tafels naar zijn lege maag leken te roepen. Een paar jongeren liepen over straat. De voorste twee riepen iets dat hij niet verstond, maar aan hun gelach te horen was het niet veel goeds. Toen ze waren doorgelopen, keek een meisje met twee rode

vlechten om en even haakten hun blikken in elkaar.

Teruggekomen bij Mariëlle zag hij dat ze Jos' jas had gedeeld met een meisje op blote voeten. Ze bezat niet meer dan de kleren die ze droeg en een aansteker, waarmee ze een klein vuurtje konden maken om zich aan te warmen. Niet dat ze er lang plezier van hadden, want binnen enkele minuten kwam de ijlings gewaarschuwde politie aangelopen om het vuur te doven. Toen ze hoorden dat Mariëlle en Jos geen papieren hadden, zuchtten de agenten diep, denkend aan de warme chocolademelk op het bureau en lieten ze hen lopen. Het meisje met de aansteker was echter verdwenen, zelfs Jos kon haar niet meer vinden.

Inmiddels was het gaan sneeuwen en omdat verder iedereen binnen was, maakten alleen Jos en Mariëlle voetsporen in de sneeuw. Tot zij niet verder kon en weer ineenzakte. De aanstaande vader zag dat ze tegenover een bordeel waren beland. Het was druk in het huis van plezier, er klonk muziek, gelach en het rode licht had een mysterieuze aantrekkingskracht. Jos klopte aan en een luchtig geklede, oudere dame deed open. Haar vrolijke vraag bestierf op haar lippen, toen ze achter Jos een zwangere vrouw op de grond zag liggen. 'Kom binnen, lieverd!' zei ze snel en samen met enkele andere vrouwen van plezier hielpen ze het stelletje naar binnen.

Frank Bosman schreef voor Mariënborg Magazine een kerstverhaal gesitueerd in onze tijd. De titel is provocatief en voor sommigen misschien zelfs wat choquerend – dat was in het oorspronkelijke verhaal de stal als geboorteplaats ook. Vanuit onze eigentijdse 'bubble' geven we er een andere betekenis aan; we zijn niet zo gediend van 'Bijbelse onrust'. Laat de titel u er niet van weerhouden het verhaal te lezen; misschien herkent u zich wel in een van de personages. (AvT)

*De dames veranderden hun
meest luxueuze chambre tot
een kraamkamer*

De hoogleraar had helaas geen tijd, aangezien hij aan zijn magnum opus werkte over de deugd van de gastvrijheid in de 21e eeuw

Binnen nam de dame snel een aantal beslissingen. De clientèle werd verzocht afscheid te nemen. Sommigen deden dat beschaamd, anderen boden aan te helpen met boodschappen en kleding - zij bleven. De dames veranderden hun meest luxueuze *chambre* tot een kraamkamer. Gelukkig bevond zich onder de gasten een huisarts en het kind kwam snel en veilig ter wereld. Terwijl de dames en de gasten de nieuwe moeder en vader feliciteerden, werd aan het bordeel aangeklopt. Een vijftal zwervers stond voor de deur, gewapend met enkele instrumenten. Zachtjes werden ze binnengelaten, waar zij het pasgeboren kind in slaap zongen. Toen werd er weer geklopt, het meisje met de aansteker meldde zich en waste Mariëlle schoon na haar bevalling. Opnieuw geklop: het meisje met de twee rode vlechtjes arriveerde met twee tassen vol babyspullen. De zuster uit het ziekenhuis volgde met medicijnen en verband.

Jos was buiten zinnen van blijdschap over hun nieuwe kindje en geheel volgens de traditie van zijn land ging hij de straat, waar het bordeel gevestigd was, af om mensen uit te nodigen voor het geboortefeest. Maar hij had weinig succes. De bankmanager die op de hoek van de straat woonde, was op vakantie naar een ver en warm land, hetzelfde land waar Jos en Mariëlle ooit vandaan vluchtten. De hoogleraar had helaas geen tijd, aangezien hij aan zijn magnum opus werkte over de deugd van de gastvrijheid in de 21^e eeuw. De advocaat was net gescheiden en vierde dat heugelijk feit door bewusteloos op de grond zijn roes uit te slapen. En de politicus had überhaupt geen zin, omdat het politiek gezien niet handig was om naar een bordeel te gaan.

Jos was verdrietig. En terwijl hij terugwandelde naar zijn vrouw en hun kindje, begon hij zachtjes in zichzelf te zingen. Over een stad van goud, over een tocht door de zee, over het dansen in de tempel. En als bij toverslag kwamen uit de holen en spelonken van de stad de onaanraakbaren naar buiten: de zwervers zonder gezicht, de krankzinnigen zonder

naam, de asielzoekers zonder papieren, de alleenstaande moeders, de kinderloze vaders, de eenzamen zonder uitzicht, en zelfs de jongen die stond op de rand van de brug, starend in de ijskoude duisternis van de rivier.

De verschoppelingen, 144.000 in getal, kwamen met hun geschenken: onooglijk speelgoed, armoedig eten, stinkende wonden, gedoofde geesten, ondraaglijk lijdend. En ze legden hun geschenken aan de voeten van het kindje neer, dat onaangedaan door alle aandacht bij zijn moeder lag te slapen. Het was vol in het bordeel, maar vrede had zich van het huis meester gemaakt. Toen ook Mariëlle in slaap was gevallen, wendde Jos zich met tranen in de ogen tot de ontelbare zwijgend glimlachende mensen. Hij trok zijn jas en trui uit. Hij ging bij hen allen langs. Bij de een droogde hij de kapot gehuilde ogen, bij een ander verzorgde hij de wond van een afgerukte vinger, weer een ander omarmde hij lang en krachtig, de vierde kreeg een kus, de volgende fluisterde iets in zijn oor, en voor weer een ander knielde hij neer.

Die avond ging een groot licht op boven de naamloze stad waar Jos en Mariëlle hun kindje hadden gekregen. Het licht steeg op uit het bordeel in het centrum van de stad en straalde over de wereld. Iedereen zag het licht aan de horizon, maar slechts weinigen begrepen de betekenis. 'Mooi hè, dat noorderlicht', baste de bankmanager tegen zijn *mâtresse* terwijl hij over het tropische strand staarde. 'Ik begin me dingen in te beelden', dacht de hoogleraar die in slaap gevallen was boven zijn toetsenbord. 'Het is een ver onweer, dat wel overtrekt', zo dacht de politicus en ging rustig naar bed.

Maar sommigen begrepen het licht wel en handelden ernaar. 'Dat flikkerende licht in de gang moet nodig gerepareerd worden,' mompelde de zorgaccountant alleen vanachter zijn puzzel. Maar nieuwsgierig geworden, liep hij over de egaal verlichte gang naar buiten. Het was doodstil. Geen zuchtje wind kreunde om het hoge gebouw en zelfs zijn voetstappen maakten geen enkel geluid in de vers gevallen sneeuw. 'Hallo?' riep hij, 'Is daar iemand?' Toen stond ineens een taxichauffeur achter hem. 'Stap maar in,' zei hij. En dat deed de zorgaccountant. Samen reden ze naar het bordeel, dat nog niet zo vol was dat zij er niet meer bij pasten.

De taxichauffeur kende de weg en verdween in de menigte, maar de accountant liep weifelend naar voren en knielde voor het slapende kind en zijn moeder. Mariëlle lachte naar hem. 'Vergeef me', fluisterde de accountant, 'ik wist niet wat ik deed'. De moeder antwoordde door het slapende kind in zijn armen te leggen. En die avond zat de accountant stokstijf

op een stoel met het kindje in zijn armen. En niemand veroordeelde hem, noch die avond, noch de andere avonden tot het einde van zijn leven.

Het kind en zijn ouders bleven niet lang in het bordeel, maar gingen na enkele dagen weer hun eigen weg. Het verhaal gaat dat zij hun eigen land uiteindelijk weer hebben gevonden en dat het kind een onuitwisbare indruk op de wereldgeschiedenis zou maken. Maar dat wisten de gasten niet. Een voor een gingen ze hun weg, terug de duisternis van de nacht in, tot de dame als laatste vertrok en de deur achter zich afsloot. Het werd ochtend, het licht kwam op in het oosten. Ze ademde de bijtende lucht diep in. 'Wat een nacht,' mompelde de taxichauffeur, die onaangedaan tegen zijn voertuig aanleunde. 'Wil je een lift, schatje?' vroeg hij terwijl hij de deur voor haar openhield. 'Ja,' zei ze glimlachend en ze drukte een kus op zijn wang, terwijl ergens ver weg een baby begon te lachen. ●

FRANK G. BOSMAN IS WERKZAAM AAN HET TILBURG COBENHAGEN CENTER VAN DE TILBURG UNIVERSITY. ALS R.K.-CULTUURTHEOLOOG IS HIJ EEN GRAAG GEZIENE GAST OP RADIO EN TELEVISIE. HIJ SPREEKT REGELMATIG DOOR HET LAND EN HEEFT MEER DAN 20 BOEKEN EN BUNDELS OP ZIJN NAAM STAAN. BOSMAN SCHUWT NIET TE ZEGGEN WAAR HET OP STAAT EN SCHUDT KERK EN WERELD GRAAG WAKKER.

*Het was vol in het bordeel,
maar vrede had zich van het
huis meester gemaakt*

VREDE

KRITISCHE SCHRIJVERS

WIJ VROEGEN U ONS TE LATEN WETEN WAT KRITISCH KATHOLIEK-ZIJN VOOR U BETEKENT. IN DIT NUMMER VAN MARIËNBURG MAGAZINE WEER EEN VAN DE INZENDINGEN.

KRITISCH KATHOLIEK: MAAK KENNIS MET HET EVANGELIE VAN THOMAS!

In het boek *Het Evangelie van Thomas* van Bram Moerland (uitg. Ankh Hermes) krijg je een verrassend nieuw beeld van Jezus en het vroege christendom. Bisschop Chrysostomos (347- 407) schreef:

“Geliefden wij hebben geen macht over uw geloof, en wij gebieden deze dingen niet als uw heer en meester. Wij zijn aangesteld voor de verkondiging van het woord, niet voor macht, niet voor absolute autoriteit. Wij vervullen de functie van raadgevers in dienst van uw eigen belang. De raadgever geeft zijn eigen mening weer, en dwingt de toehoorder niet, maar laat deze volledige vrijheid van keus ten opzichte van wat is gezegd. De raadgever kan alleen maar verweten worden niet datgene te hebben gezegd wat zich aandienende om gezegd te worden”.

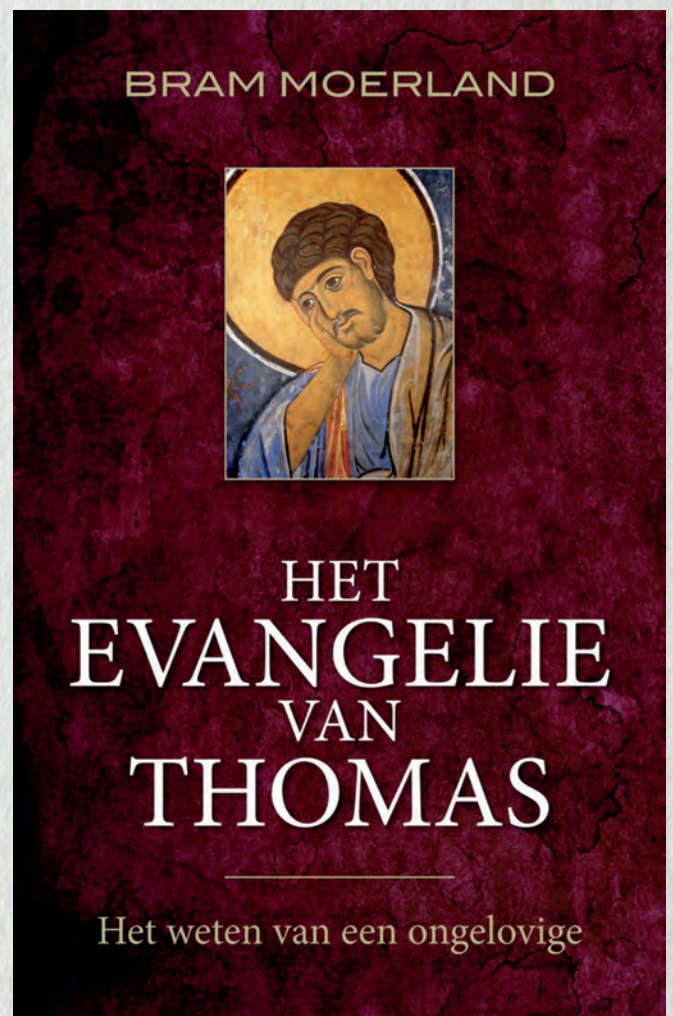
In logion 6 vragen de leerlingen om leefregels. Jezus zei: ‘Vertel geen leugens. Doe niet wat je haat.’

In logion 107 zegt Jezus: ‘Het koninkrijk is als een herder die honderd schapen had. Een van hen, de grootste, ging ervandoor. De herder verliet de negenennegentig en zocht naar die ene, tot hij hem vond. En nadat hij zich al die moeite had getroost zei hij tegen het schaap: “Jij telt voor mij meer dan die negenennegentig” ’

Samengevat: Het evangelie spoort mensen aan tot een autonoom leven, tot een keuze tussen ‘Leven... of geleefd worden’.

Mijn geloof is door het Thomas-evangelie opnieuw een beetje tot bloei gekomen.

Dave Labruyere, Wolvega

LEON GOERTZ

BEESTENBENDE

Ons paard Emma was een lieve lobbies. Wij mochten haar manen vlechten, haar knuffelen en onder haar buik kruipen. Toen ik haar met uitgestoken hand – beetje dom – worteltjes voerde, zwabberden mijn vingers in haar mond en was zij zo behoedzaam om toch maar niet door te bijten. Teugelloos kuerde ze over het erf en wist tussen ons, spelende kinderen, haar weg te vinden. Ze was een van ons.

Zo ook de scharrelkippen. Ze waren overal, behalve in hun hok. Ze pikten kruimels in de keuken en verstopten eieren in schuurtjes en struiken. We gingen op het gekakel af dat aanduidde dat ze weer verstoppertje hadden gespeeld. Regelmatig werden we verrast door een wolk donzendotjes die onder zorgzaam gekloek voor de dag kwamen. Elke dag was het voor ons paaspret.

Eén kip was dikke maatjes met Hector waarmee ze samen de hondenvoerpot deelde. Na hun gezellig ontbijt hield hij haar vast in zijn hok, totdat ze een kakelvers ei achterliet dat hij als lunch oppeuzelde. Dus een win-win-situatie.

Op stal konden we ons in de winter lekker warmen aan het grote koeienlijf en de melk vers van de tap in onze mond spuiten. De snoeplustige Olga ontdekte een zak meel en smulde te gulzig van het goedje. Daarvan ging een van haar vier magen raar doen en moest het trouwe beest gauw naar de ziekenboeg.

De schapen waren een losgebroken bende. Ze rausden overal doorheen en roofden wat ze konden. Ze sloopten de maisschuur en knabbelden hun buikjes vol aan de goudgele lekkernij.

De zeug en haar kleintjes stoven in een drafje knorrend van plezier naar de modderpoel, voor hen verrukkelijker dan de Droomvlucht in de Efteling voor onze eigen hummeltjes.

De poezen waren lief, sluw, wild en alles tegelijk. Soms waren ze te lui om achter muizen aan te gaan. Liever klauwden ze het gaas van het konijnenhok aan flarden om de snoezige pasgeboren nijntjes op te peuzelen. Mijn konijnenbroer ging achter boosdoener Tijger aan om hem mores te leren, wat uiteraard niet echt lukte. Want het volgende nijntjesnest was weer voor de poes.

Op ons gemengd bedrijf krioelden al deze beesten genoeglijk door elkaar en vormden zij een harmonisch spel van leven, waarbij er elke dag wat te lachen viel en waar het ook wel eens moeilijk was om elkaars eigenheid te waarderen. Zo vormden wij een bezielde verband dat respect verdient. Werelddierendag en de stal van Bethlehem maken ons dat weer eens duidelijk.

CO
LU
MN.

HUUB SCHUMACHER

LEVE DE MEONTOLOGIE VAN PAULUS

Hoe het bij u is? ... ik ben het langzamerhand aan het afleren om bij 'Kerk' nog langer te denken aan iets groots en gewichtigs voor de wereld van vandaag. Ik heb dat altijd wél gedaan hoor. O ja! Voor mij heeft de Kerk o zo lang in het midden gestaan, de rest van de wereld zat er als niet veel meer dan een rand omheen.

Maar nú... alsof ik op een andere planeet ben. Wanneer ik nu moet zeggen dat ik 'van de kerk ben', als ze het trouwens al niet gezien hebben aan het kruisje op m'n revers, moet ik mezelf eerder een beetje geweld aandoen om normaal ontspannen en gezond zelfverzekerd te blijven kijken ... als je begrijpt wat ik bedoel.

Maar goed, wat ik bij al deze miserabele omgekeerde wereld eigenlijk zeggen wil: terdege beseffend dat Kerk en Bijbel niet hetzelfde zijn, maar dat ze alle twee vaak op één hoop gegooid worden, wist ik niet wat ik hoorde toen ik laatst bij de Nederlandse Nijmeegse filosoof Gert-Jan van der Heijden, in zijn boek *Het uitschot en de geest*, las dat Paulus met zijn brieven momenteel door westerse denkers meer dan ooit als een serieuze gesprekspartner gezien wordt! Wat verrassend! Bij mij begon er direct weer iets te gloeien van: wie weet draait de zaak weer om en komt het nog eens goed met de Kerk.

Maar vanwege wat dan doet Paulus mee in het huidige filosofische debat? En hoezo zou dat goed kunnen uitkomen voor het aanzien van de kerk? Vanwege diens meontologie! Zijn wat? Ja, je leest het goed: zijn meontologie. Ik had er nog nooit van gehoord. Nu dus wel. En ik vertel het je graag want ik voel die meontologie aan als een reddingsboei-vanuit-de-hemel voor alles wat wij Kerk noemen. Letterlijk betekent meontologie: de leer over de niet-zijnden (in het Grieks me-ontes) en daar worden dan door Paulus dingen, maar met name ook mensen mee bedoeld die in de maatschappij van geen kanten meetellen – zeg maar: het uitschot. In de ogen van de groep die het voor het zeggen heeft, doet het uitschot, die 'me-ontes' (die niet-zijnden), er eenvoudig niet toe; dat uitschot kan dan ook beter maar snel ophoepelen. Zo kennen we Nederlandse bisschoppen die dat feitelijk bewerkstelligen richting priesters die in hun ogen van het padje zijn. Maar daarover denkt Paulus nou net toevallig anders, en goed ook! Een organisatie die, naast al haar voortreffelijke gevolgen voor grote groepen mensen, geen

rekening wenst te houden met óók de slachtoffers (degenen die de dupe van haar als organisatie zijn) komt zichzelf vies tegen. De afgepakte mogelijkheden van de gedupeerden worden vroeg of laat toch gerealiseerd! En dat is volgens Paulus niet natuurlijk, maar het rechtstreekse gevolg van Gods geest. Zo lees je in 1 Korinthiërs 27: alles wat voor 'de officiële gang van zaken' te gek voor woorden is en daarom niet meetelt, heeft God uitverkoren om uitgerekend wat doorgaat voor 'de officiële gang van zaken' te beschamen. Hoor je? Wat onbeduidend is en wordt veracht, heeft God uitverkoren en dat heeft dan weer een vernieuwende, transformerende uitwerking op het geheel.

Als ik dan in het boek *Sodoma* van Frédéric Martel lees hoe kardinaal Jozef Ratzinger gedurende tientallen jaren de Peruaanse bevrijdingstheoloog Gustavo Gutiérrez obsessief vervolgd heeft, hem openlijk heeft vernederd... en hoe ook Leonardo Boff, zeer gerespecteerd in Latijns-Amerika, door Johannes Paulus II werd geminacht vanwege zijn controversiële standpunten... en hoe nú – onverwacht – beiden, Boff en Gutiérrez, met alle respect door paus Franciscus worden bejegend... dan begint het bij mij te tintelen! Fantastisch toch om nu te mogen lezen, in dat boek *Het uitschot en de geest*, dat zo'n Leonardo Boff, bekend als een van de vaders van de ecotheologie, veel invloed heeft gehad op de encycliek van paus Franciscus over de integrale ecologie: *Laudato Si'*! Ik denk dan, echt hoor: 'Leve de meontologie van Paulus!' Dat uitgerekend die als uitschot gedumpte Betlehemse hummel – het kerstkind van direct – het hart is van Paulus' meontologie... het is voor mij een openbaring!

CO
LU
MN.